

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

Fvndatio Monasterii Hirsavgiensis Facta Per Erlafridvm Comitem Et
Nottingvm Filium eius episcopum Vercellensem, anno dominicæ
incarnationis 830.

urn:nbn:de:0128-1-17336

FVNDATIO MONASTERII HIRSAVGIENSIS FACTA
PER ERLAFRIDVM COMITEM ET NOTTINGVM FI-
lium eius episcopum Vercellensem, anno dominicæ in-
carnationis 830.

SCRIPTVRVS auxiliante Deo historiam insignis monasterii Hirsavgiensis, opera-
precium arbitratus sum, ab eius prima fundatione exordium sumere: & quæ causâ
mouerit ipsos fundatores, vt hanc rem aggredierentur, demonstrare. Erat eo tempore
quo Ludouicus primus Romanorum gubernabat imperium, Erlafridus comes de Calue,
10 vir diuus & potens apud Imperatorem, qui habebat filium Nottingum nomine, virum in
omni doctrina scripturarum eruditum: qui propter scientiam literarum ac vitæ honesta-
tem, sub Carolo Magno Imperatore, patre Ludouici, episcopatum Vercellensis ecclesiæ
fuerat consequtus. Is posteaquam ecclesiâ suam aliquandiu secundum Canonicas
sanctiones probe rexisset, dulcem visendi patriam cupidinem incidit: ad quam, ne va-
cans remeasse videretur, cogitare cepit, quid muneris præcipui secum adduceret, quo
eam faceret clariorem. Impetrauerat sane non longe antea maximis precibus corpo-
ris sanctissimi præsulis Redicianorum Aurelij reliquias, inaspide & auro precio-
siores, quas ad ecclesiâ suam Vercellensem deferens, in mausæolo pulcherrimo quod
preparauerat, collocauit. Itaque visurus patriam dulcesque genitores, hunc thesaurum
20 inferre Germanis cum deliberasset, interspem metumque fluctuans animo, ne forte il-
lud hæc aut sancto displiceret Aurelio, aut si à populo Vercellensis ecclesiæ perciperet-
tur, à suo cogereetur resiliere proposito, rem omnem diuino consilio terminandam com-
misit. Vnde tota mente conuersus ad Deum, ac iuxta sepulchrum sancti noctem di-
cturus in somnum, prouolutus in terram, ipsum Aurelium diuum Christi amicum ar-
denti compellabat desiderio cum lachrymis, dicens: Sancte pater, Aureli, decus meum,
enicumque post Deum animæ presidium meæ, tibi expando desiderium famuli tui, quod Deo
coniunctus proculdubio nescire non potes: rogo te per diuinum amorem, qui te mihi
venerabilem, ecclesiæ celebrem, agris medicum, vnumque cum Deo sanctum & im-
mortalem effecit, ne me diutius in hoc ambiguo fluctuare permittras, sed exaudi me fa-
30 malum tibi prostratum, & doce me vt sciam quid agere debeam secundum Dei tuam-
que voluntatem. Cumque orans diutius in lachrymis humique iacens perseveraret,
fangarus oratione protractuque vigiliarum paulisper obdormiuit. Cui dormienti mox
diuus Aurelius pontificaiibus indutus splendidior sole astitit, Nottingumque compel-
lans ex nomine dixit: Salus tecum frater Nottinge, surge, ne sterneris, ad hoc veni vt per-
gam tecum in Germaniam, plures ibi Christo adducturus populos iam corpore mor-
tuis, quam si adhuc viuus inter gentes prædicans miraculis coruscarem. Quo cum ve-
neris, ibi monasterium seruorum Dei constitues, vbi cæcum nobis obuium subito con-
spexeris illuminatum. Quibus dictis euauit. At vero Nottingus venerandus episco-
pus de somno confurgens, lætus mox in ipsa nocte sarcophagum clam aperuit, ipsasque
40 reliquias sacratissimi præsulis Aurelij in domum episcopij sui occulte deportauit, mau-
sæolum diligentissime reclusum multo tempore Vercellenses delusit, hospitem se ha-
bere putantes, quem non habebant. At vero Nottingus episcopus, paratis omnibus quæ
ad rationem itineris pertinere videbantur, ex familiaribus suis fideiiores quosdam in
comites tantæ peregrinationis assumpsit, imponensque iumento sarcinulam sacras
Aurelij reliquias continentem, itineris duce optimo comitatus propositam viam in-
greditur.

Quumque Germaniam feliciter ingressus, post aliquot dies patriam intraret su-
am, magna suorum lætitiâ exceptus est: & quantum inferret regioni thesaurum, ab-
sens scriptis, præsens verbis & operis exhibitione, patri cæterisque omnibus terræ inco-
10 lis demonstraui. Verum quum non esset in promptu locus munere benedictionis
consecratus, tanto hospite dignus, nolentesque tam venerabiles reliquias vltra triduum
commorari inter homines peccatores, communi deliberare consilio cœperunt, vbi
habitaçulum Christi confessorii pararent. Erat eo tempore non procul à castello comi-
tis Erlafridi capella in honorem S. Nazarii consecrata, quæ nomen monti, in qua sita fue-
rat, indidit vsq; in præsentem diem. Placuit itaq; omnibus, qui consilio intererant, corpus
sancti patris Aurelij in eam reponere, donec de conuenientiori loco prouideretur. Poste-
radie mane confurgentes Nottingus episcopus cum familiaribus suis & Erlafridus pater
cum altero filio fratre pontificis Ermeffrido, coniunctis quamplurimis ex nobilioribus

Erlafridus
comes in
Calue.
Nottingus
episcopus
Vercellensis
filius eius.

Aurelius
Vercellensis
transferat
à Mediola-
no.
Propositum
Nottingi e-
piscopi.

Oratio No-
tingi ad S.
Aurelium.

Aurelius
apparuit
Nottingo.

Vercellenses
delusi sunt.

Nottingus
in Germa-
niam profi-
citur.

Capella S.
Nazarii
martyris.
Nottingus
episcopus
Vercel.

*Cæcus ob-
nuo illumi-
natur in
præsentia
populi.*

*Aurelius
apparuit
cæco.*

*Reliquia in
capellam
ponuntur.*

*Nottingus
Vercellus
reueritur.*

*Hirsaugia
fundari cor-
pic.*

*Munera
Nottingi
transmissa.*

*Aureus cruce-
ces, calices,
libros & or-
namenta.*

*Monasterij
Hirsaugien-
sis per factum.
Ecclesia pri-
ma qualis
fuerit dispo-
sita.
Claustrum.
Qualitas fue-
rim habi-
tacula.*

& plebeis, quos comes ob honorem tantorum hospitem fecerat esse presentes, dispositi- que necessarijs pro reuerentia sancti, corpus sacrum per decliuum montis circumgyran- do ad præfatam diu Nazarij capellam ferre cœperunt. Venientes autem in eum locum, ubi hodie monasterium sancti Aurelij constructum est, ecce cæcus quidam in medio turbae sacris reliquijs obuius, clamare cœpit voce magna dicens, Illumina me sanctissi- me cultor Dei Aureli, precibus tuis, quemadmodum pollicitus es. Ad quem Episco- pus dixit. Vbi sanctus Aurelius promisit se te illuminaturum? Qui ait, Domine hac nocte dormienti mihi, in angustia mentis meæ sanctus iste apparuit dicens, Cras in nomine Ie- su Christi illuminaberis. Et dixi. Domine, qui es tu? Ego sum (inquit) Aurelius episcopus, nouus hospes in Germania, quem filius domini tui comitis Erlafridi pridem adduxit. His dictis iterum clamauit: Sancte Aureli, adiuua me, vt videam te. Statimque aperti sunt oculi eius, & vidit perfecte. Omnes autem qui aderant, viso tam insolito mira- culo magnificabant Deum dicentes: Laus tibi domine Iesu Christe, filii Dei viui. Dixit- que vnusquisque ad coherentem lateri suo: O quam magnus est iste sanctus, qui etiam cæcos illuminare potest. Nottingus vero episcopus dixit Erlafrido patri: Hunc pater locum sanctus Aurelius in mansionem elegit: concitatoque gradu montem ascendentes, pontifex immolato redemptionis nostræ sacrificio, reliquias sacras ad locum præpa- ratum reposuit. Deinde post dies paucos Nottingus episcopus exposuit Erlafrido patri & Ermefrido fratri vorum, quod dudum sancto Aurelio hortante in somnis mente con- ceperat, monens, orans & obtestans eos, quatenus ob amorem omnipotentis Dei, in honore beati Petri principis Apostolorum & sancti Aurelij episcopi monasterium seruo- rum Dei construerent, in eo loco, ubi cæcus fuerat illuminatus, promisitque se pro viri- bus suis huic negotio non defuturum. Et facile quidem persuasit, non modo suis exhor- tationibus, sed vel maxime consideratione miraculi quod viderunt. Erat enim pater alioquin vir deuotus, timens Deum, & ministrans pauperibus, qui iam dudum terrenis cœlestia præposuerat: & ob id nihil hæsitans, se cuncta facturum vna cum Ermefrido fi- lio, sine mora episcopo promisit. Igitur Nottingo pontifice ad ecclesiam suam Vercellen- sem post duos menses reuerso.

DCCCXXX.

Erlafridus comes promissionis non immemor suæ, monasterium sancto Aurelio in loco præmisso ædificare cœpit: & eodem anno, quo sacratissima eius pignora, et filium fuerunt allata, inchoauit: qui fuit ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi octingen- tesimus tricesimus annus, Ludouici imperatoris primi septimus, à transitu sanctissimi pa- tris nostri ducentesimus atque tricesimus primus, quod celeri perfectione in septem an- nis feliciter consummauit. Copiam siquidem tam lapidum quam lignorum ingentem terra illa profert, ita vt non sit opus illa aliunde quemadmodum nobiscum adduci. Inter- ea dum hæc agerentur Nottingus reuerendus antistes, vt tam sancti operis se faceret par- ticipem, magnum pondus auri argenteque misit ad patrem, quo non solum incepti ope- ris iuuaretur intentio, verum & monachis inibi coadunandis de vitæ necessarijs ad ser- uendum Deo liberius promideretur. Misit etiam cruces aureas argenteaque & calices in ministerium diuini cultus, libros quoque & diuersa ornamenta ad decorem domus Domini, quæ omnia ad hæc nouerat esse necessaria. Erlafridus autem cœpto peribatur in opere, necessarium iudicans consummationis gratia festinare, ne si (quod non videba- tur impossibile) ipse præuentus morte decederet, opus imperfectum aut tardius perfec- retur, aut intermitteretur penitus. Nam & si Ermefridus filius cooperato patri in hoc opere sancto extitit, non tamen propter iuuenilem ætatem tantus amoris diuini zelus in ipso ardere videbatur, quantum tale negotium requirebat.

DCCCXXXVII.

Anno igitur septimo postquam cœptum est monasterium Hirsaugien- se con- strui, perfectum est, qui fuerat à natiuitate Domini 837. indictione 15. per indefessam Erlafridi comitis diligentiam, qui nullis parcebat impensis, vt hoc perficeret quod men- te conceperat. Erat autem ecclesia satis pulchra more antiquorum sine columnarum sustentatione fabricata, ampla, & superius ligneo tabulatu cooperta, quatuor atrarijs intus ornata. Porro dispositio claustrum imitatione veterum, ampla quidem, sed simplici- oris structuræ fuerat, ligneo tabulatu nihilominus desuper operata, & talis quæ non ad fastum, sed ad deuotionem monasticam satis videbatur idonea. Cætera monachorum habitacula, per gyrum claustrum disposita, quantum ad consuetudinem istius temporis at- tinebat,

Henrij

tinebat, satis pulchra & ordinata fuerunt: quanquam si nostri monachi hodie similibus includerentur cellulis, se mancipatos vinculis & tenebris clamitarent. Huius rationem dabimus. Veteres olim monachi cellas quidem, ecclesias & alias mansiones humiles habebant & tenebrosas, sed eorum corda erant lucida valde in amore Dei omnipotentis, & in scientia diuinarum scripturarum. Nostri autem ecclesias, cellas, domosque & omnes mansiones iam lucidissimas fabricant, sed corda eorum vitij & desidia plena, tenebrosa sunt: quoniam nec Deum sicut debuerant, diligunt, nec lectionibus scripturarum animum intendunt. Ita quoque quum calices olim essent cuprei, sacerdotes aurei fuerunt hodie autem calices sunt aurei, & cuprei sacerdotes. Hoc vero monasterium ab Erlafrido constructum in eo loco fuerat, vbi & cæcum illuminatum diximus, & ipse propter venationes suas domum salus habebat. Quod tamen post annos ferme dacentos triginta quatuor (vt in sequentibus suo loco dicemus) ab Adelberto comite dirutum, & in eam formam qua hodie cernitur, extitit reformatum. Prioris enim monasterij hodie nullum penitus manet vestigium, quamuis vtriusque locus sit vnus.

Notata res monachi.

Et vos omnes presbyteri.

QUANDO ET VNDE PRIMI MONACHI AD HIRSAUGIAM FVERINT INTRODVCTI, ET QVIS PRIMVS EORUM abbas fuerit constitutus.

POSTQVAM Erlafridus nobilissimus comes consummato tam insigni opere, propositum suum ad effectum, non sine maximis impensis perduxerat, moræ impatiens, quippe qui nihil plus se optare diceret quam illum viuere diem, in quo choros monachorum in suo pædiolo collaudantes Deum cernere potuisset. Cœpit anxie mente reuolueret, vnde in nouum cœnobium à se gloriose fundatum, veteris conuersationis monachos, ad regulam sanctissimi patris Benedicti religiose institutos posset acquirere, qui & ipsi essent in conuersando sanctissimi, & idonei in idem propositum, venturos etiam alios in formare. Viguit eo tempore in monasterio Fuldeni maxima religio monachorum sub regimine Rabani Mauri abbatis, quæ se per totam Europam fama prauolante diffusa erat in ora omnium, eratque laus & memoria Fuldensium monachorum apud Imperatores, Reges & Principes in magno precio, non solum propter sanctitatem vitæ, sed etiam propter incomparabilem scientiam scripturarum, qua Fuldenses monachi eo tempore præ cæteris multis dicebantur eruditi. Vnde multi ex eis, in diuersis ecclesijs ad apicem pontificatus fuerunt assumpti. Ad hunc igitur Rabanum abbatem Fuldensem Erlafridus habito sociorum consilio legatos misit, mandatis Orgarij Moguntinensis eodem tempore archiepiscopi adiunctis, postulans sibi concedi quindecim monachos & abbatem, monasterio suo quod ædificauerat inferendos: promisitque se facturum omnia, quæcunque illorum iudicio ad monasticæ institutionis utilitatem oportuna viderentur. Erant eo tempore in cœnobio Fuldensi ducenti & septuaginta monachi vni religiosi, & pro magna parte in sacris Scripturis doctissimi. Hos ergo Rabanus auditu nuncio Comitum, conuocans in vnum, mandatum Orgarij archiepiscopi, ac preces Erlafridi coram eis exposuit: & quid sentirent ipsi in hoc negotio secundum regulam sanctissimi patris nostri Benedicti requisit. Qui vnanimi assensu concluderunt, tam sanctum Comitum desiderium non esse spernendum, quod & placitum nullus ambigeret omnipotenti Deo, & in salutem multorum speraretur esse futurum. Elegerunt ergo ad hanc prouinciam subeundam quindecim fratres, quibus præfecerunt abbatem Lindbertum venerabilem senem, qui fuerat frater Bunonis abbatis Hirsfeldensis, vir nobilis secundum seculum, sed multo nobilior secundum Deum.

Religio monachorum magna in Fulda viguit. Rabanus Maurus abbas.

Erlafridus nuncios misit ad Fuldam.

Monachi Fuldenfes 270. Consultatio monachorum Fuldensium.

Lindbertus abbas cum monachis mittitur.

DCCCXXXVIII.

Anno igitur Domini 838. indictione prima, Lindbertus abbas cum quindecim monachis venit in Hirsaugiam, missus per Rabanum Fuldensem abbatem. Comes vero deuotissimus Erlafridus abbatem ipsum & monachos sibi destinatos cum ingenti exultatione suscipiens, ad nouum monasterium lætabundus introduxit, eisque de vitæ necessarijs copiose præuidit, & omnia quæ in mente disposuerat, cum eorum consilio deinceps pertractabat. Eo tempore corpus sancti Aurelij adhuc seruabatur in capella beati Nazarii martyris, ecclesia monasterij nondum consecrata. Igitur post paucos menses, vt omnia desideratum consequerentur effectum, comes Erlafridus ad curiam imperialem apud Franckfordiam cum alijs principibus multis

Fratres veniunt in Hirsaugia.

Corpus S. Aurelij.

Henrij
Hirsau
Hirsau

dispositi
migran
in medio
sanctiss
Episco
hac nocte
omine le
episcopus
adduxit
que aperti
lito mira
ni. Dixit
qui etiam
unc pater
ascenden
m prapa
frido pat
ente con
is Dei, in
am seruo
pro viri
ais exhor
nim pater
in terren
icridof
ecclen
Aurelio
y et filium
ochingen
etissimi pa
epem an
ingentem
luci. Inter
cecerat par
cepti ope
s ad lere
calices in
m domus
o perstabat
on videba
us perfec
tri in hoc
ni zelus in
ense con
ndessam
mod men
umnarum
r altaris
sed simpli
æ non ad
nachorum
mporis at
tinebat.